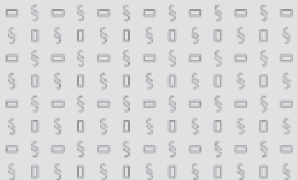




MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

VÝKON RODIČOVSKÉ ZODPOVĚDNOSTI V KONTEXTU INSTITUTŮ NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE

Doc. JUDr. Zdeňka Králíčková, Ph.D.



PRAMENY

- ZÁKON O RODINĚ
z. č. 94/1963 Sb., ve znění zejména z. č. 91/1998 Sb.

- OBČANSKÝ ZÁKONÍK
z. č. 40/1964 Sb.

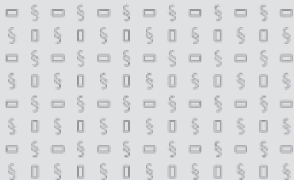
- PŘIPRAVOVANÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK
 - www.justice.cz
 - 2. část RODINNÉ PRÁVO
 - RODIČOVSKÁ ODPOVĚDNOST



MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

POJEM, ÚČEL, OBSAH, VZNIK, MODIFIKACE, ZÁNİK

RODIČOVSKÁ ZODPOVĚDNOST

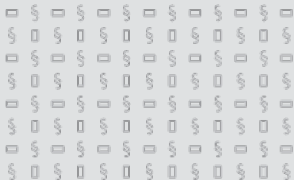


RODIČOVSKÁ ZODPOVĚDNOST: POJEM A ÚČEL

- SOUKROMOPRÁVNÍ INSTITUT
- §§ 31 - 37a ZOR, § 44 ZOR

- SOUBOR PRÁV A POVINNOSTÍ NÁLEŽEJÍCÍCH PLNĚ „SVÉPRÁVNÝM“ RODIČŮM NEZLETILÉHO DÍTĚTE
 - K OCHRANĚ NEZLETILÉHO DÍTĚTE A JEHO PRÁV A K JEHO VÝCHOVĚ
 - K REALIZACI RODIČOVSTVÍ

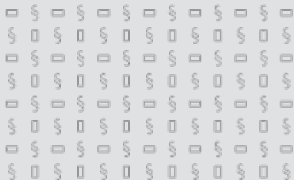
- CÍL: ROVNOVÁHA V SOUKROMOPRÁVNÍCH POMĚRECH



RODIČOVSKÁ ZODPOVĚDNOST: OBSAH

§ 31/1 a), b), c) ZOR

- PÉČE O NEZLETILÉ DÍTĚ, O JEHO ZDRAVÍ, TĚLESNÝ, CITOVÝ, ROZUMOVÝ A MRAVNÍ VÝVOJ
- ZASTUPOVÁNÍ NEZLETILÉHO DÍTĚTE
- SPRÁVA JMĚNÍ NEZLETILÉHO DÍTĚTE



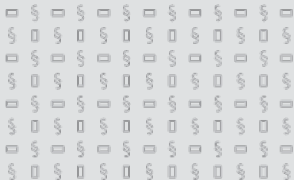
RODIČOVSKÁ ZODPOVĚDNOST: VZNIK

vzniká a náleží ex lege

- RODIČŮM DÍTĚTE SE ZPŮSOBILOSTÍ K PRÁVNÍM ÚKONŮM V PLNÉM ROZSAHU (*plně svéprávným*), bez ohledu na existenci manželství, faktického soužití apod.
- okamžikem VZNIKU STATUSOVÉHO POMĚRU
 - matka: porod
 - otec: porod a právní domněnka (I. - III.)

nevzniká a nenáleží ex lege (srov. § 34/2 ZOR)

- RODIČŮM DÍTĚTE SE ZPŮSOBILOSTÍ K PRÁVNÍM ÚKONŮM: částečnou, omezenou, žádnou (OZ)
 - nenáleží-li, nelze ji modifikovat



RODIČOVSKÁ ZODPOVĚDNOST NEZLETILÉHO RODIČE

- § 34/2 ZOR
- soud může přiznat rodičovskou zodpovědnost *ve vztahu k péči o dítě* i nezletilému rodiči, staršímu 16 let, má-li k tomu předpoklady
- jde pouze o *částečnou rodičovskou zodpovědnost*, jejímž obsahem může být pouze *osobní péče o dítě*
- rodičovská zodpovědnost v plném rozsahu náleží druhému z rodičů (splňuje-li zákonné podmínky) nebo musí být dítěti ustanoven poručník (§ 78 ZOR)



RODIČOVSKÁ ZODPOVĚDNOST: MODIFIKACE SOUDEM

§ 44 ZOR

■ POZASTAVENÍ

z objektivních příčin (brání překážka), soud „může“, jako celek (*sistace*)

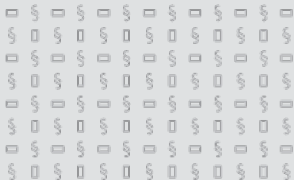
■ OMEZENÍ

ze subjektivních důvodů (nevykonává-li řádně), soud „musí“, částečné ► vymezení rozsahu omezení

■ ZBAVENÍ

se subjektivních důvodů (zneužívá-li, zanedbává-li) soud „musí“, jde-li trestnou činností, soud „zváží“

vždy jako celek (*sankce*)



RODIČOVSKÁ ZODPOVĚDNOST: TZV. FAKTICKÉ MODIFIKACE VÝKONU

§ 27/3 ZOR

- OMEZENÍ NEBO ZÁKAZ STYKU RODIČE S DÍTĚTEM
je-li to „nutné v zájmu dítěte“

§ 76b OSŘ (zákon č. 99/1963 Sb.)

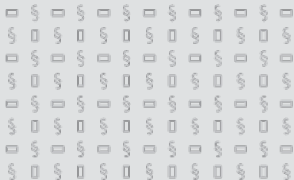
- VYKÁZÁNÍ ZE SPOLEČNÉHO OBYDLÍ
z důvodu domácího násilí
- ZDRŽENÍ SE SETKÁVÁNÍ
z důvodu domácího násilí
- SVĚŘENÍ DÍTĚTE DO PÉČE JINÉ OSOBY (FYZICKÉ, PRÁVNICKÉ)



MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

POJEM, ÚČEL, OBSAH, VAZBA NA RODIČOVSKOU
ZODPOVĚDNOST, KOLIZE

PORUČENSTVÍ



PORUČENSTVÍ

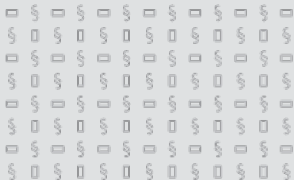
- SOUKROMOPRÁVNÍ INSTITUT § 78 a násl. ZOR
- VŠESTRANNÁ OCHRANA NEZLETILÉHO DÍTĚTE, JEHOŽ RODIČE:
 - zemřeli
 - byli zbaveni nebo pozastaveni v RZ soudem dle ZOR
 - byli zbaveni nebo omezeni ve svéprávnosti dle OZ
 - nemají-li svéprávnost pro nezletilost
- OBSAH: PRÁVO A POVINNOST VYCHOVÁVAT DÍTĚ, ZASTUPOVAT JEJ A SPRAVOVAT JEHO JMĚNÍ MÍSTO RODIČŮ (§ 78 *IN FINE* ZOR), případně OSOBNĚ O DÍTĚ PEČOVAT (není institut NRP)
 - přiměřené užití ustanovení o rodičích a dětech (§ 81 ZOR)
 - rozhodnutí v podstatné věci vyžaduje schválení soudem (§ 80/4 ZOR)
 - dozor soudu (§ 80/1 ZOR)



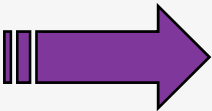
MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

POJEM, ÚČEL, OBSAH, VAZBA NA RODIČOVSKOU
ZODPOVĚDNOST, KOLIZE

PĚSTOUNSTVÍ



PĚSTOUNSTVÍ

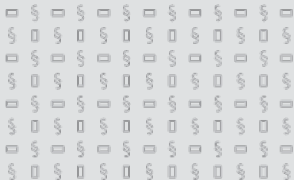
- SOUKROMOPRÁVNÍ INSTITUT (§ 45a - 45d ZOR)
 - OSOBNÍ PÉČE O DÍTĚ, O KTERÉ NEMOHOU OSOBNĚ PEČOVAT JEHO RODIČE
 - OBSAH:
 - POVINNOST O DÍTĚ OSOBNĚ PEČOVAT A PŘI PÉČI O OSOBU DÍTĚTE PŘIMĚŘENĚ VYKONÁVAT PRÁVA A POVINNOSTI RODIČŮ
 - ZASTUPOVAT DÍTĚ A SPRAVOVAT JEHO BĚŽNÉ VĚCI
-  možnost pěstouna domáhat se rozhodnutí soudu v podstatné věci (srov. § 45c/2, 2. věta ZOR)
- PRÁVA A POVINNOSTI VYPLÝVAJÍCÍ Z RZ ZŮSTÁVAJÍ RODIČŮM (VÝCHOVA - prostřednictvím osobního styku, SPRÁVA MAJETKU, ZASTUPOVÁNÍ V PODSTATNÝCH VĚCECH), event. PORUČNÍKOVI



MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

POJEM, ÚČEL, OBSAH, VAZBA NA RODIČOVSKOU
ZODPOVĚDNOST, KOLIZE

PÉČE JINÉ FYZICKÉ OSOBY



PÉČE JINÉ OSOBY:

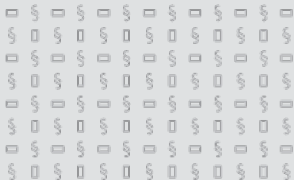
- SOUKROMOPRÁVNÍ INSTITUT (§ 45 ZOR)
- OSOBNÍ PÉČE O DÍTĚ, O KTERÉ NEMOHOU OSOBNĚ PEČOVAT JEHO RODIČE
- OBSAH VYMEZÍ SOUD (srov. § 45/4 ZOR):
 - zpravidla POVINNOST O DÍTĚ OSOBNĚ PEČOVAT A PŘI PÉČI O OSOBU DÍTĚTE PŘIMĚŘENĚ VYKONÁVAT PRÁVA A POVINNOSTI RODIČŮ, přijímat a vymáhat výživné
 - ZASTUPOVAT DÍTĚ A SPRAVOVAT JEHO BĚŽNÉ VĚCI
- PRÁVA A POVINNOSTI VYPLÝVAJÍCÍ Z RZ ZŮSTÁVAJÍ RODIČŮM (VÝCHOVA - prostřednictvím osobního styku, SPRÁVA MAJETKU, ZASTUPOVÁNÍ V PODSTATNÝCH VĚCECH), event. PORUČNÍKOVI



MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

POJEM, ÚČEL, OBSAH, VAZBA NA RODIČOVSKOU
ZODPOVĚDNOST, KOLIZE

PŘEDPĚSTOUNSKÁ A PŘEDOSVOJITELSKÁ PÉČE



■ PŘEDPĚSTOUNSKÁ § 45b/2 ZOR

- práva a povinnosti budoucích pěstounů nejsou výslovně upravena
- z povahy věci vyplývá právo a povinnost o dítě osobně pečovat a rozhodovat o běžných věcech
- rodiče jsou *fakticky omezeni* ve výkonu RZ, zejména v osobní péči, nicméně jsou zákonnými zástupci s právem rozhodovat o podstatných věcech dítěte, s právem se s dítětem stýkat
- budoucím pěstounům nenáleží právo domáhat se rozhodnutí soudu v podstatné věci dítěte

■ PŘEDOSVOJITELSKÁ § 69 ZOR

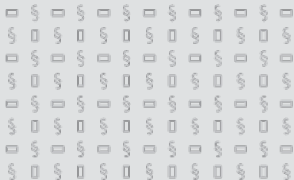
- práva a povinnosti budoucích osvojitelů nejsou výslovně upravena, vyjma povinnosti mít dítě u sebe na vlastní náklad
- z povahy věci vyplývá právo a povinnost o dítě osobně pečovat a rozhodovat o běžných věcech
- rodiče jsou *fakticky omezeni* ve výkonu RZ, zejména v osobní péči, nicméně jsou zákonnými zástupci s právem rozhodovat v podstatných věcech dítěte
- z povahy věci nevyplývá právo rodičů na styk s dítětem - dali souhlas ke statusové změně (event. nebyl vyžadován dle § 68 ZOR)
- budoucím osvojitelům nenáleží právo domáhat se rozhodnutí soudu v podstatné věci dítěte



MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

POJEM, ÚČEL, OBSAH, VAZBA NA RODIČOVSKOU
ZODPOVĚDNOST, KOLIZE

ÚSTAVNÍ A OCHRANNÁ VÝCHOVA



- SANKCE?
- je třeba rozlišovat, zda je dítě v ústavu z vůle rodičů nebo ne
- rodiče jsou *fakticky omezeni* ve výkonu RZ, zejména v osobní péči, nicméně jsou zákonnými zástupci s právem rozhodovat o podstatných věcech dítěte, a zásadně s *právem se s dítětem osobně stýkat*
- dítě nesmí být „trestáno“ zákazem styku s rodiči
- **VOP: Rodina a dítě. Stanoviska 2. Praha: ASPI, 2007.**

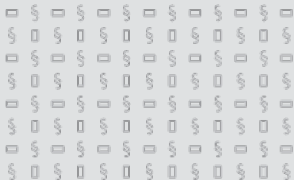


MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

POJEM, ÚČEL, OBSAH, VAZBA NA RODIČOVSKOU
ZODPOVĚDNOST, KOLIZE

VÝKON TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY

- RODIČE
- DÍTĚTE



- rodiče ve výkonu trestu jsou *fakticky omezeni* ve výkonu RZ, zejména v osobní péči, nicméně jsou zákonnými zástupci s právem rozhodovat o podstatných věcech dítěte, s právem se s dítětem stýkat
- je třeba rozlišovat, zda je rodič ve výkonu trestu odnětí svobody z důvodu např. týrání dítěte, domácího násilí, zneužití dítěte k trestné činnosti atd. nebo z jiných důvodů
- souvisí-li trestná činnost rodiče s dítětem, je třeba „posoudit“, zda rodiče zbavit RZ dle § 44/4 ZOR nebo mu omezit nebo zakázat s dítětem (osobní) styk dle § 27/3 ZOR